

LO GRINHON

LA GAZETA DAU VIVARÉS D'EN
NAUT

N° 54 IVERN de 2005-2006

SOMARI

- 1 - Bonjorn Bon An
Bon An Mal An
- 2 - Escotar : Moussu T e
lei jovents
- 3- Lo Paire Fortunet
Qunta idèa
- 4- La Fèsta votiva d'Uchau
- 6- La ronda daus Mes
Encara de novèlas
Mòts croisats
- 7- La Gatèla daus Rèis
- 8- Las fuelhas se'n van

LO GRINHON es la gazeta de
l'associacion occitana
PARLAREM EN VIVARÉS
de vès Anonai. Es mandat a
tos los aderents.

Per lo receure, mandar 8 € a :

LO GRINHON
Le Petit Avanon
07370 OZON

Faire lo chec a l'òrdre de
PARLAREM EN VIVARÉS.
Las adersions partan dau n° de
Prima e s'achaban daube lo n°
d'Ivèrn...

BONJORN BON AN

Daquestan, l'estiu ne'n fenissiá pas de 'chabar. Se mocava completament dau calendrièr e daus armanhac que disián qu'aqu'èra l'endarrèir. Solelh, cholor, gaire de plòia, lo bon temps durava, durava. Tant ben qu'avèm pas agut d'automna. E l'ivèrn venguèt d'un còp.

Lo paure Grinhon, que se fiava a las sasons, ne'n sautèt una. Veiquià per què recevètz lo numerò d'ivèrn encuèi. Mas veiètz que questo còp es franc plen daube 8 pajas.

L'an que s'es en anat achabèt daube un eveniment important per nòstra lenga : la manifestacion de Carcassona, lo 22 d'octòbre, onte mai de 10 000 personas desfilèran dins las ruas per reclamar mai de respect per l'occitan.

Per l'an que ven, essaïarem de ne'n faire encara mai per nòstra lenga.

Anètz, lo Grinhon vos ditz encara un còp : Bonjorn Bon An !

BON AN MAL AN

Coma totas las autras, l'annaa 2005 nos aduguèt son fais de maleürs. Sens voler rapelar tots 'quelos que nos an quitat, aurem una pensaa per René Darnaud, de Glun, que fuguèt un amic fidele de Parlarem En Vivarés, amai per Gui Legrand, e sa familha, que fuguèt machat dins son cur de grand-paire.

Eürosament, la viá raja totjorn e saluarem lo mariatge d'Aurélien, lo petit garçon de Marie Mourier, que saupuguèt tant bien chantat daube sa grand-maire. Lo Grinhon presenta tots sos vòts de boneür aus nòvis que se son instalats ès Prèus.

E que l'an 2006, nos aduse mai de bonas novèlas que de mauvèsas.

ESCOTAR

MOUSSU T e lei jovents

"Mademoiselle MARSEILLE"

Manivette Records / Le Chant du Monde

Entre tradicion occitana e musica negra, Moussu T e lei Jovents tòrnan inventar la cançon marsehesa per portar lo messatge d'una Provença maritima e portuària, cosmopolita e fièra de son istòria.

Moussu T, c'est Tatou, cofondateur de Massilia Sound System, fameux groupe marseillais mêlant reggae et tradition provençale. Il profite de la mise en vacances

provisoire du groupe pour sortir un album personnel avec Blu, un autre massilia, et Jalmison, un percussionniste brésilien.

Inspiré par "une vieille photo d'un boui-boui où on voit des musiciens blancs et noirs jouer ensemble" et le roman d'un célèbre écrivain jamaïcain, Claude Mc Kay, "Banjo", qui se déroule à Marseille où se cotoient chansons provençales et blues des marins noirs américains dans les années 30, il chante Marseille et La Ciotat, son pays, les morts de la guerre 14-18 :

"Il faut de l'or pour rester à l'arrière / Ils vont au front, les fils de paysan" (Paul, Emile et Henri),

la délocalisation :

"Ai chantiers de La Ciutat / Se fasiá de petroliers / Ara que tot es barrat / Lei minòts fan de foliás..." (Pour de bon ils nous le font),

la vie dans les quartiers :

"Encara una jornada que nos an pas controlat lei papiers..." (Bolega Banjò), l'envie de voyager comme le goéland :

"Si j'étais le gros gabian du bout du quai / Je m'en irais visiter les continents / Survoler les villages et puis les cités / J'irais cagner sur la tête des méchants." (Lo Gabian)

mais aussi le besoin d'être chez soi :

"Je viendrai m'asseoir ici, le cul sur le per-

ron,/ Contemplant le vaste monde / A l'autre bout de ma rue." (Le cul sur le perron) pour retrouver sa pitchounette :

"Me'n garci dau frech / Me'n garci dau temps / M'entòrni au tieu." (Me'n garci)

et :

"J'aimerais, belle délicate, / Aller m'asseoir sur les rochers, / Graver sur une pierre plate, / Mon cœur à ton cœur attaché." (Au boui-boui de la rue Torte).

L'album se termine par une chanson sur un poème de Frédéric Mistral, ce qui montre

la modernité de certains textes du Prix Nobel.

Chansons en òc ou en français ou mêlant les deux langues, blues, reggae, rock, chanson provençale, ballade, donnent à l'album sa couleur marseillaise "pour porter le message d'une Provence maritime et portuaire, cosmopolite et fière de son histoire".

CONCORS LITERARI EN LENGA D'OC

L'Associacion *Leis Amics de Mesclum* aubé lo jornal *La Marseillaise* organisan un concors literari

Escriure en Lengua d'Oc

aubé las categorias : novèlas, contes, poèmas, bendas dessenhadas, umor, letras e estudis.

Es dubert en tots los publics e totas las grafias son admesas. Data limita daus mandadis, 1 de març de 2006.

Rensenhaments e reglament en:

«La Marseillaise- Leis Amics de Mesclum »
19, cors d'Estienne d'Orves, BP 1862,
13222 MARSEILLE cedex 01

Letras d'un raiòl

Lo Paire Fortunet

S'apelava Fòrtunet –mes sabe pas si qu'èra son nom o son petit nom. Èra vengut de Calabria après la guèrra de catòrze. Parlava pas lo francés mes aviá bien apres l'occitan que parlava coma nosautres. Disiá que son paire aviá combatut dinc las tropas de Garibaldi, las "chamisas rojas".

Quand l'ai coneissegut, ère encara gamen, me rapele un òme quasiment de l'atge de mon grand. Aviá una particularitat : una grossor a la jauta, coma si aguesse un pom dinc la gòrja. Passava d'un vilatge a l'autre

per palhar de chadèiras. Durmiá totjorn dinc una fenèira o una granja, jamai dinc una coija. Voliá pas que l'òm se desrangesse per iel... Un jorn que sa sciatica l'aviá forçat a restar coijat, una brava femna voguèt li portar son dinnar.

" Ò non ! patrona, çò faguèt, non ! Bien traça es l'asenon si pòt pas 'nar a l'abeurador !" E se levèt per anar manjar embe los autres...

A. Chambouleyron

Vocabulari

sabe = savo ; chadèira = sèla, chièra ; traça = croi (malingre, piètre) ; asenon = anichon ; abeurador = bachàs

En funant au plan dau Grinhon

En fouillant dans le grenier, notre Grinhon a retrouvé des textes parus il y a bien longtemps. Il a pris bien du plaisir à les relire. Y trouverez-vous le même plaisir ? Voici un texte de Marguerite Granger extrait du Grinhon n° 6 (estiu de 90)

Quanta idèa

Lo Polite e la Sidoní avián passat lhur viá ensems, bien d'acòrd. Mas, veiquiá que sus lhurs vielhs jorns, aquò 'nava plus. Lo Polite aviá totjorn frèid e la Sidoní totjorn tròp chaud. La paura femna poviá pas badar la pòrta per anar defòra que son òme bramava :

- Sarra-me quela pòrta !

Assetat tot un sent còrs de jorn aranda un fornau bas, preniá los trembles si bojava d'aquí.

E la Sidoní que suava, sospirava :

- Ò pasmens, que fai chaud !

E lo Polite que tremblava, jurava :

- Nom de badièu, que fai frèid !

Un jorn que se poviá pas eschaufar, li venguèt una idèa. Prenguèt sos esclòps, ni una ni doas, en s'aidant de sa sèla, se pinquèt drèit sus lo fornau :

- A ! qu'aquò fai de bien aquela cholor que me monta per las chambas !

La Sidoní bramava :

- Mas, sias pas fol ? Te vas brutlar !...

- Que non ! que non ! A ! Que me tròp vo bien ! La cholor monta joca a mas espattlas !

La Sidoní bramava totjorn :

- Davala d'aquí, que vas prendre fuòc ! Avisame quò : tos esclòps fuman... Davala ! davala !

En se corbant, lo Polite veguèt sos esclòps promptes a s'enflamar. Se despachèt de sautar sus lo glacis e de pichar daus pès. Per sur, anavan flambar, sos esclòps e ilo mai...

Mas l'idèa èra bona !

- Diá, femna, deman adurès doas bricas per botar sos mos esclòps.

Alòrs, la Sidoní, un det sus la tempa :

- Aqueste còp, mon paure òme, sias vengut franc fol !

Marguerite Granger

La Fèsta Vòtiva d'Uchau

per lo Miquèu MASSAL

Michel Massal nous raconte la « vote », nous dirions « vogue », d'Uchaud (30) et nous invite à venir y assister l'an prochain.

Uchau : "Ad Octavum Lapidem", la pèira levada que se tròba a l'ochena bòrna miliara de la Via Domiciana au despart de Nimes. A l'abitarèla postala i se podia comandar un uchau (una mesura) de vin. La vòta i se debanava a l'entorn dau 15 d'avost que lo marquès Folco de Baroncelli aimava de i menar sei buòus a aquela data e la tradicion s'es mantenguda entre magistrau e tramontana. Alara, se passatz per aquela vilòta, ara a l'escart de la nacionala, dins aquelei jorns de la mieja d'avost, i poiretz veire còrrer buòus e gardians a chivau per carrièras que, aici, lo buòu es rei "au país de la fe dei buòus"!

Aquesta annada 2005, la vòta, que i dura tres jorns, se faguèt au long de quatre que lo 15, jorn feriat, èra un diluns. Lo dimenge 14 d'avost se festejava "La Jornada a l'anciana" que lo monde se i vestisson coma a la debuta dau segle passat e se'n van a pè, a chivau, a biciclèta e, aïlas ! tanben en veitura automobila ! que mai d'un participant son pas d'acòrdi e desirarián l'interdiccion de l'emplei dei carrejadors a motor pendent aquela jornada de la fèsta per onorar la tradicion... e luchar contra la pollucion... a un moment que la gasolina còsta a l'entorn de 70 dollars lo barriu e es tant cara que lo vin a la pompa !

Lei gents dau vilatge van cercar lei buòus dins lei pradas de Vistre que s'espandisson a dos quilomètres per lei tornar menar a la fèsta per carrièra !

Aquesta annada, lo Consèu Comunau faguèt bastir un bovau a riba de Vistre per i embarrar lei buòus que menan lei manadiers de Pichòta Camarga per l'abrivada de miègjorn. E lo monde s'èran amassats a l'entorn d'aquèu monument novèu. Mai, d'en primier se cau far lo dejunar au prat abans de s'anar confrontar ai buòus ! Sopa ambé lo pisto, grasilhada de saussissada e vin roge o rosat de la cava ! E puèi, musica ! per respectar lo proverbi : après la pansa, la dança !

E quina polida suspresa que nos espe-

rava entre pisto e saussissa, a ras de la taula de manjar, leis Aubòis de la Bovina de Provença e lei graïles de la Bovina de Lengadòc : tres graïlaires de Gard, dos d'Erau e lo tamborinaire deis ajustas de Seta ! Mai d'un ancian se sovenián dau temps que aubòis e tambors ritmavan e regaudissian de son buf e de sa rampelada lei vòtas dei vilatges. E nos joguèron totei lei classicas dei musicas tradicionals : la Polalhièra, l'aire dau Polin de Pesenàs, la Masurca sota lei pins, mai d'unei farandòlas e, de segur, la Copa Santa que lo monde prenguèron en cantadissa.

A onze oras, un vedèl foguèt deslargat dins lo bovau nòu per far còrrer la joinessa, e mai d'un volguèron mòstrar son coratge per acarar lo buòu.

A miègjorn manca un quart, la bomba (1) petèt au vilatge ! Èra l'ora dau despart de l'abrivada.

Lo manadier dobris la pòrta dau camion e lei set buòus, acompanyats, sarrats per una desena de cavaliers, se meton en rota, d'en primier au pas que cau far lei dos quilomètres que desseparan lei pradas dau centre d'Uchau, seguits per una vintena de ciclistas, puèi lei carretas comolas dei gents vestits a la mòda dau segle passat.

Puèi començan de venir dau vilatge leis atrapaires que lor jòc es d'ensajar de far escartar lei chivaus per far fugir lei buòus.

Vocabulari

ochena = vutièma ; se debanar = se desrolar ; magistrau = mistrala ; carrièra = charrèra, rua ; carrejador = veïcule ; cara = chara (sovent ca = cha) ; cercar = chercher ; prada = praa, prat ; bovau = enclaus per los bèus ; riba = riva (b = v) ; cau = chau, fau ; graïle = aubòi (hautbois) ; ajusta (joute) ; vòta = festa, vòga ; en cantadissa (en chœur) ; vedèl = vèl ; acarar = afrontar ; jòc = juèc ; ensajar = essaïar ;

Mas lei gardians sabon quichar, sarrar lei buòus còntre lei chivaus, que vivon ensem dins lei pradats (buòus e chivaus), per que descampen pas, e, per se desbaranhar deis atrapaires, acceleran lo pas, abrivan ; e tot aquèu monde se tròban lèu lèu ai primiers ostaus d'Uchau, e aquí, i a de mai en mai de monde, de mai en mai de joves que se getan ai narras dei chivaus per lei desseparar, lei desjónher ; l'anament ven encara mai viu e la corsa es lançada dins la carrièra granda ont es aculhida per la musica dei aubòis que l'esperavan. Gardians e buòus fan un torn d'onor dau rond novèl de l'olivier abans de córrer fins au clastron deis arenas.

E la bomba pòt petar mai e lo monde se tornar passejar a son aise per carrièra.. Ges d'auvari, ges de nafradura, pas que de pichòtas plagas, de nhòcas, bachòcas e bonhas pels atrapaires e lei badaires ! E òsca ! l'abrivada foguèt bèla e enlevada !

E après lo pastagà a la beguda deis arenas, lo monde pòdon anar manjar toteis ensem l'alhòli a l'ombra dei falabreguièrs de la plaça de la glèisa en beguent lo bon vin rosat ben frescolet ! Aicí pòdon esperar d'aise la corsa camarguenca de la vesprada que se ditz que i aurà uech braus joves que faràn sautar lei rasetaires, venguts per se prene lei prèmis a sei banas, per dessus dei barrièras.

E a quatre oras, leis arenas son comolas de monde maugrat aquèu solelhàs que tusta dur sus lei clòscas !

Granda noveutat aquesta annada, leis

Aubòis de la Bovina èran aquí per jogar dau temps de la capelada, l'entrada en pista de la corsa ambe leis Arlatencas dau Riban de Beuvesin e lei rasetaires... que se faguèron esperar un brave moment, coma aquò lei

musicians faguèron ausir ais afecionats una bona partida de son repertòri, puèi tornèron jogar ais entrada e sortidas dei buòus, leis intermèdis entre cada buòu e tanben l'aire dau "torero" de Carmen pel buòu lo melhor, lo mai valent que faguèt tot petar dins leis arenas, barralhas e pòrtas, que sautava de per-

tot e tanben dins leis escalons dau teatre que lo monde assetats n'aguèron una brava paura !

E la corsa foguèt un afogament mai que mai dins la segonda partida que lei rasetaires, elei tanben, èran de la bona ! A la remesa dei prèmis, lei musicians, quatre grailes e dos tambors, tornèron dins lo rond per nos jogar una polida Copa Santa que d'unei prenguèron en cantadis dins totei leis arenas.

Puèi lei buòus de la bandida finala s'enfugiguèron per carrièra acorsats pels atrapaires desrevelhats de son penequet d'après alhòli. E leis aubòis tornèron venir jogar davant leis arenas. Aquò èra pas lo melhor endrech per se far ausir dau monde d'Uchau que lei badaires de la bandida s'èran toteis amolonats dins la Carrièra Granda... Domatge !... mas benlèu que l'an que ven seràn mai plaçats. Que tornaran segur per nos regaudir de sã musica de la Fe dei Buòus, ò miladius ! E que la vòta d'Uchau siá encara mai bèla !

(1) La primièra bomba preven lo monde que se cau ténèr prèst per aculhir lei buòus... o s'amagar detràs lei barralhas... la segonda que lei buòus son embarrats dins lo clastron deis arenas o dins lei carris, e que i a pas de dangier a se passejar per carrièra... mas, se cau totjorn mesfisar !

Vocabulari

abrivar = accelerar ; jove = joine ; narras = nasaus ; clastron = estrablon ; passejar = permenar ; auvari = accident ; nafradura = blessura ; plaga = plàia ; nhòca, bachòca, bonha = bòca, còp ; òsca = bravò ; uech = vut ; premi = pritz, recompensa ; Arlatenc, -a = abitant, -a d'Arle ; ausir = auvir ; afecionat = amator passionat ; cada = chasque, chasca ; afogament = ardor, embalement ; penequet = pranièra.

LA RONDA DAUS MÈS per LOS NÒSTRES PICHÒTS

1 - JANVIÈR

Bonjorn, bon an en totes ! Sos lo gui fasèm la potonada.

Ronda e dauraa coma la luna, la gatèla daus Rèis nos òfra sa corona. Qui aurà la fava ? Qui serà Rèi ? Lo Guilhem, lo Cantin o la Marion ?

La nèu tomba, quanta aubana ! Lèu lèu sortèm la luja e fasèm un bonòme. Aurà bona façon daube son coive, son vièlh chapèl e son eicharpa de lana.

L.R.

ENCARA DE NOVÈLAS

TEATRE : "La ribièra enversa"

Una pièça de e aubé Rogièr Pasturel, montada per la chorma de *L'albatros*, de Pernas lei Fonts (Vauclusa). Per quelos que an amat R. Pasturel dins lo filme Malaterra o quand es vengut nos dire sos contes ès Auzon, veiquià doas dâtas :

Lo 18 de feurièr a Althen dei Paluns e lo 9 d'avriu a l'Iscla de Sorga.

DICTADA OCCITANA

Au Licèu Alain Borne a Monteileimar, lo dissande 28 de janvièr a 2 oras de l'après-dinnar. Bulletin d'inscripcion a emplenar o copiar e mandar en

Daufinat-Provença, Tèrra d'Òc

Maison de la Vie Associative, place du théâtre, 26200 Montélimar

Nom : Petit nom :

Adreiça :

Me marco per la dictada occitana lo 28 de janvièr a Monteileimar, dins la categoria (faire una crotz)

I – primari (escolans).....III a – adultes començaires.....

II – Secundari (collegians e liceans).....III b – adultes confirmats.....

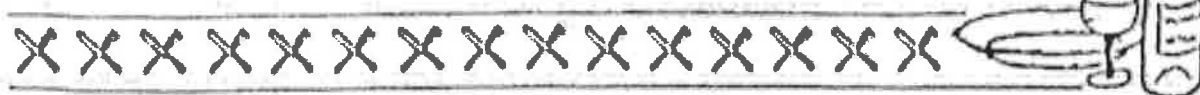
Mots croisats dau GUI

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2								
3					■			
4							■	
5		■						
6					■			
7				■				
8			■					

- 1- Pòrta pichòta. 2- A rebors d'ubac.
- 3- Baston per faire lo burre. Sus las rotas o dins l'ordinator.
- 4- Desabilhar un augèl. 5- Originas.
- 6- Religiosa. Mena de seguida de l'URSS.
- 7- En Ré. Autor de "La mòrt a Venisa".
- 8- Chauffava lo Nil. Suita de mòts.

- A- Faire coma l'aiga de Vals o d'Arcens.
B- Coma un balon de rugbí. Tota chausa ven a la sèuna.
C- Reäparicions. D- Complotaa.
E- Es interrat dins la jòia. Monèia romana.
Segond sos sòl. F- Segondas maires.
G- Mi de Cesar. Sos-multiple d'euros.
H- Demora benlèu a Ussel.

LO BEURE E, LO MINJAR ...

RECÈTA per JANVIÈR

Per Lucèta Rochièr

LA GATÈLA DAUS REIS

CHAU : 2 rotlèus de pasta fuèlhetaa de 230 gramas chascun – 1 uòu mai 1 jaune – 100 gramas de burre – 100 gramas de sucre – 125 gramas de podra d'ametlas – 100 gramas de confetura de chastanhas – 1 culhieraa a sopa de farina – 1 culhieraa a sopa d'aiga – 1 fava - 1 corona.

- . Pre-chaufar lo forn a 180°
- . Redurre lo burre en crèma. Mesclar puèi, daube lo sucre, la podra d'ametlas, la confetura de chastanhas, la farina e l'uòu.
- . Estalar un rotlèu de pasta sus la tòla dau forn cuberta de papièr sulfurisat.
- . Estalar la garnitura jusca 2 cm dau bòrd.
- . Botar la fava.
- . Banhar lo bòrd de la pasta.
- . Cubrir daube lo second rotlèu de pasta. Daube los dets sodar las doas pastas.
- . Botar dins lo refrigerator. Laisser repausar 2 oras.
- . Mesclar lo jaune d'uòu daube una culhieraa a sopa d'aiga. Daube un pincèu, daurar la gatèla. Prene un coutèu ponchut e traçar d'arques de cèrcle en partant dau mitan.
- . Enfornar peraquí 30 minutas.
- Per servir, eissublatz pas la corona.
- De beure daube moderacion (per los grands) de la *Clairrette de Die*. Sans moderacion per los pichòts : jus de peras, de coengs o de poms.

QUAND LAS FUELHAS SE'N VAN

D'aur es cubert mon vesin platanièr ;
Rosset, luis coma fuòc de fornièr.
De per abans son fuelhum acaptava
Los aucelons que l'aureta espolsava.
Se'n son anats s'escondre dins lo pin,
A son abric esperaran la prim'.

Aquesta nuèit bofa la tramontana,
Revoluma, e lo temps s'encabana ;
Lo bèl fuelhum es tombat per lo sòl,
Lo vent terral, el mai, a fach son fòl,
Espadarsent belas fuelhas dauraas,
Se las pòrta, enlai, a la valaa.

Las pauretas, per los champs se'n van,
Dins los caires, viran, s'amolonan,
Lo Mistralàs brutau, asirós, rondinaire,
Fai sa fèsta... aqu'es un desgalhaire!...
A entraînat las fuelhas dins l'espant,
Estraçaas per lo grand auragan.

Certanas van subri l'aiga nadar.
A la valaa, per fòrça, van anar.
Sens govèrn, sens vela e sens gabièr
Au barcaràs, se tròban un pesquièr
Per s'arrestar e far lo naufratge.
Aquí, segur, serà la fin dau viatge.

Marie NORCEN

(Hors concours à l'Académie des Lettres et des Arts du Périgord, 23 avril 1982)

Vocabulari

fuelhum = enseme de las fuelhas (feuillage); acaptar = acaçar, parar ; espolsar = secoire ; s'encabonar = se comblar (se couvrir) ; "espadarsent" ? = expandir, esbandir (éparpiller) ; amolonar = acuchonar ; asirós = colerós ; rondinaire = renaire ; desgalhaire = petafinaire ; espant = espovanta ; estraçaas = esfataa ; subri = sus ; pesquièr = peschèir, pòta, eiclausa (onte i a de peissons) ; viatge = voiatge.

Mots croisats (responsas)

1- PORTANEL. 2- IVERNUGE. 3- MATA. ROM. 4- PLOMAR. 5- RASICS. 6- NONA. CEI. 7- ARS. MANN. 8- RA. LISTA.
A- PIMPINAR. B- OVAL. ORA. C- RETORNS. D- TRAMAA. E- AN.AS.MI. F- NURRICAS. G- EGO.CENT. H- LEMOSINA.